

OM Å MISFORSTÅ EGEN MEDGANG OG MOTGANG

Langt fra alle SVs problemer har vært selvforskyldte. Likevel er det min påstand at de rådende (feil-)tolkningene av SVs historiske erfaringer og dagens situasjon er en viktig årsak til partiets problemer. SV har feiltolknet både sine «dårlige» og «gode» perioder, og begge typer feiltolkninger har ført SV inn i den blindgaten partiet befinner seg i. Virkelighetsoppfatninger har en tendens til å bli virkelige i sin konsekvens, som sosiologen William Thomas treffende har uttrykt det. Dagens rådløshet kan oppfattes som sluttproduktet av en kjede av erfaringer og tolkninger fra skiftende perioder, der stadig nye feiltolkninger har gjort handlingsrommet trangere i partiets øyne.

1972-1977: Misforstått motgang

«Nei»-seieren i 1972 hadde neppe vært mulig uten de kreftene som i 1973, fulle av selvtillit, stilte til valg under navnet «Sosialistisk Valgforbund». Den heterogene alliansen av moskva-kommunister, SFere, «frihetlige sosialister» og radikale sosialdemokrater red på seiersbølgen og gjorde et oppsiktsvekkende godt valg. Det ble imidlertid raskt klart at Valgforbundet ikke klarte å holde på oppslutningen fra velgerne. Allerede ved lokalvalget i 1975 ble oppslutningen i befolkningen halvert. Vondt ble til verre for SV da partiet ble stemplet som et «landssvikerparti» og ytterligere svekket etter den såkalte «listesaken» og Loran C og Omega avsløringene under valgkampen i 1977. SVs stortingsgruppe ble redusert fra 16 til 2 representanter. Den rådende oppfatningen var at partiets tilbakegang skyldtes de indre rivningene i stortingsgruppa, oppgjøret med NKP og flere «venstristiske avvik». De ytre forholdene ble i liten grad tatt i betraktning når ansvar og skyld skulle fordeles. I ettertid er det grunn til å revurdere denne perioden.

Hvis innflytelse på den utøvde politikken er det viktigste kriteriet for å vurdere et partis suksess, er det grunn til å hevde at SV aldri har hatt større suksess enn i denne perioden. SVs framgang skremte Arbeiderpartiet som justerte den politiske kursen mot venstre for å vinne tilbake «sine» velgere. Noe av arbeiderpartiets venstredreining var kosmetisk, som valget av den «radikale» Reiulf Steen til partileder, men andre endringer var av mer substansiell karakter. Arbeiderpartiet tok opp i seg flere av de sakene SV målbar, som miljøpolitikk og likestilling. Selvbestemt abort ble innført etter noen parlamentariske forviklinger. Arbeidsmiljøloven ble vedtatt. Den

internasjonale økonomiske krisen i kjølvannet av den såkalte «oljekrisen», ble møtt med motkonjunkturpolitikk, ikke innstramminger i det offentlige forbruket. Arbeiderpartiet har neppe ligget lengre til venstre politisk i etterkrigsperioden enn det gjorde i årene 1973-1977 (med et mulig unntak for årene 1945-46). SV oppnådde dette, ikke gjennom avdempet kritikk og samarbeidsinnvitter, men gjennom å vinne betydelig oppslutning for et rivaliserende, radikalt program. I ettertid har det også blitt klart at SVs kanskje mest «venstristiske» utspill i perioden, avsløringer av politisk overvåkning og politisk diskriminering, norsk spionasje mot Sovjet, Norges rolle i USAs atomvåpen-strategi osv, bidro til å flytte fjell. Da dette sakskomplekset kom opp igjen på 1990-tallet, var det kaldkrigerne som kom i forlegenhet. De i Arbeiderpartiet som truet med riksrett mot Finn Gustavsen og Berge Furre i 1977, var tause. Kanskje fryktet de at det var helt andre som kunne komme til å måtte svare for en rett.

1978-1988: Protestere for all verden, men være med på ferden ...

Arbeiderpartiet gjenvant mye av sin styrke ved stortingsvalget i 1977, og ikke lenge etter kommer signalene om en kursendring, først og fremst i den økonomiske politikken. Den internasjonale lavkonjunkturen vedvarte, og Arbeiderpartiet torde ikke lenger stimulere etterspørselen i den nasjonale økonomien. Offentlig sparing ble satt på dagsordenen og markedet ble sluppet til på stadig nye områder. Oddvar Nordlis fall og Gro Harlem Brundtlands maktovertakelse understreket skiftet i Arbeiderpartiets kurs. De siste rester av sosialistisk retorikk forsvant. SV hadde liten evne til å bremse eller påvirke denne utviklingen i Arbeiderpartiets politikk. Verre for SV var det at partiet ikke maktet å markere noe selvstendig alternativ i den økonomiske politikken. Frykten for nye «venstristiske» avvik var utbredt. Dermed ble det snarere Arbeiderpartiet som påvirket SV enn omvendt.¹ SV framsto mer og mer som det enkelte SV-medlemmer spøkefullt kalte «Arbeiderpartiet +40%-alternativet». SV mistet dermed mye av sin funksjon som ideologisk «breddeholder» på venstre fløy i norsk politikk.² Indirekte gjorde SV det dermed også vanskeligere for venstrefløyen i AP. Denne fløyens innflytelse i Arbeiderpartiet har hele tiden variert med konkurransen på venstre fløy. I dag er venstrefløyen i Arbeiderpartiet knapt synlig. Mange har reist tvil om den i det hele tatt eksisterer.

I denne perioden distanserte Arbeiderpartiet seg fra fagbevegelsen og fra sitt tradisjonelle velgergrunnlag i arbeiderklassen. Målet var økt oppslutning fra middelklassevelgere. Frustrasjonen i fagbevegelsen over denne utviklingen var betydelig, og SV hadde en historisk mulighet til å skaffe seg et fotfeste i arbeiderklassen. Denne muligheten ble ikke engang seriøst diskutert. I stedet ble det høyrepopulistene i FrP som klarte å skaffe seg en ikke ubetydelig oppslutning i arbeiderklassen fra valget i 1987 av. På lengre

sikt er det sannsynlig at valgdeltakelsen i arbeiderklassen vil gå ned som en følge av at både AP og SV prioriterer å vinne støtte i de voksende middelklassegruppene. Strategisk vil det være en fordel for de borgerlige partiene.

Klasseperspektivet i SVs politikk var erstattet av (en i og for seg berettiget) harme over minstepensjonistenes levekår. Begivenheter utenfor landets grenser kom imidlertid til å skjule SVs tafatthet for omverdenen og overfor SV selv. SV kastet seg inn i kampanjen mot våpenkappløpet i Europa og det såkalte «dobbelvedtaket». I følge SVs daværende leder var kampen mot atomvåpen «det viktigste spørsmålet i vår tid».

Willochs maktovertakelse i 1981 gjorde det lettere for SVs parlamentarikere på noen måter. Riktignok måtte partiet leve i «skyggenes dal» gjemt bak det store opposisjonspartiet, som den parlamentariske lederen uttrykte det, men forholdet til Arbeiderpartiet ble lettere for SV straks det var Høyre som førte høyrepolitikken. SVs forhåpninger om at et Arbeiderparti i opposisjon ville radikaliseres, ikke minst gjennom et nærmere samrøre med SV, ble gjort til skamme da Arbeiderpartiet igjen kom til makten i 1986. Willochs regjeringer hadde deregulert bankene og kapitalmarkedet (selve bærebjelken i APs økonomiske politikk), knekket ryggen på boligsamvirket og liberalisert boligmarkedet, og strammet ytterligere inn på mange av velferdsstatens ytelser. Arbeiderpartiet forsøkte ikke å reversere disse endringene. Snarere tvert om. På de fleste felt fortsatte Arbeiderparti-regjeringen der Willoch slapp. SVs politikk ble stadig oftere et forsvar for Arbeiderpartiets forlatte posisjoner, særlig i spørsmål knyttet til velferdsstaten.

1989-1992: En pyrrhosseier?

Stortingsvalget i 1989 ga SV en utrolig uttelling. Partiet doblet sin oppslutning de siste 2-3 ukene av valgkampen.³ Resultatet kom overraskende på SV, men en var raske til å finne «forklaringen». Valgseieren ble tolket som et resultat av «moderniseringen» av SV: sterkere satsing på gjennomslag i massemediene, ut med gamle «dogmer», fram med de nye sakene – særlig miljøpolitikk. Som partilederen sa: «Miljøspørsmålet er den viktigste saken i vår tid!» De som tvilte på den nye retningen i SV, ble brakt til taushet. «You don't argue with success», som det heter i USA. SV fløt videre på miljøbølgen og gjorde et godt valg også i 1993. I ettertid har det blitt tydelig at SVs suksess ved 1989-valget i høy grad kan tilskrives en dristig mediestrategi.⁴ Like klart er det at SV ikke skapte den grønne bølgen i befolkningen på slutten av 1980-tallet (tilsvarende «bølger» ble også registrert i våre naboland), og at SV var ute av stand til å forvalte det miljøengasjementet som fantes i befolkningen.

Da Arbeiderpartiet satte inn sitt kontraststøt (økte bevilgninger til Miljøvern-departementet, utnevningen av venstrealibiet Torbjørn Berntsen til miljøvern-minister, og den ideologiske avvísningen av motsetningen mellom å prioritere økonomisk vekst og miljøvern),⁵ ble det åpenbart at SV ikke hadde maktet å tilføre hverken miljøbevegelsen eller de miljøengasjerte noen innsikt i sammenhengen mellom den kapitalistiske markedsøkonomiens virkemåte og miljø-ødeleggelsene. Den grønne bølgen ble et blaff fordi den hentet sin styrke fra en mediedrevet uro og fortvilelse over de globale miljø-ødeleggelsene. Da skogsdøden i Swartzwald, seldøden, hullene i ozonlaget og de brennende kjernereaktorene i Tsjernobyl forsvant fra TV-skjermene, døde den grønne bølgen gradvis ut. SV måtte se seg om etter andre bølger å ri på. Det viste seg å være lettere tenkt enn gjort.⁶ Om noen skulle lure på hvor det ble av miljøproblemene, kan vi forsikre at de er der fortsatt.

Mange har hevdet at Sovjet-kommunismens sammenbrudd skapte en ideologisk krise på den europeiske venstresiden. Det kan diskuteres hvor relevant dette argumentet er for SVs vedkommende. Mange i SV håpet nok at Sovjet under Gorbatsjov ville utvikle seg til et demokratisk velferdssamfunn med utbredt offentlig kontroll av nøkkelbedriftene og markedet. Slik gikk det ikke. De kreftene som først og fremst ønsket materiell velstand og en vestlig livsstil, var sterkest. Den ideologiske høyresiden i vest jublet. Deres postulat om at demokrati ikke kan realiseres uten et fritt marked, syntes å bli bekreftet. Virkningen på flertallet av SVs velgere og medlemmer var likevel trolig beskjedent. På dette tidspunktet var SVs økonomiske politikk så uklar og så lavt profilert at hverken medlemmer eller velgere kunne se noen entydige implikasjoner for SV av Sovjet-systemets sammenbrudd. SV hadde alltid hatt et meget kritisk forhold til kommuniststatene som politiske systemer, dessuten skåret SV høyt i opinionen på sin miljøpolitiske profil, og EU-saken var i emning. I tillegg var det internasjonale engasjementet, som var så typisk for SFs og SVs første år, svekket.

1993-1995: Å bygge luftslott på sandgrunn

Beruset av medgangen ved valgene i 1989 og 1991 og enda bedre uttelling på meningsmålingene første halvår i 1993 fant partiledelsen at SV «måtte søke makt». Erfaringene fra byrådssamarbeidet i Oslo ble tolket som positive i partiledelsen.⁷ Det ble snakket høyt om «sosialistisk flertall», «samarbeids-avtaler» og til og med taburetter. Partiledelsen regisserte landsmøtet i 1993 for å markedsføre en samarbeidsinnavitt til Arbeiderpartiet. Tidspunktet var dårlig valgt. EU-striden hadde vært i emning siden 1988 og nærmet seg sitt klimaks. Det var klart at Arbeiderpartiet og Arbeiderparti-regjeringen ville bli hovedaktøren på «ja»-siden. SVs kjernetropper, ikke minst de som hadde hengt med siden 1972, krevde at SV skulle profileres som et klart «nei»-parti

i opposisjon til Arbeiderpartiets linje. Stortingsvalget i 1993 ble et tilbakeslag. SV tapte både «nei»-folk som mislikte flørtingen med Arbeiderpartiet, og nye SV-velgere fra 1989/91 som sympatiserte med «ja»-siden. SV falt mellom to stoler.⁸

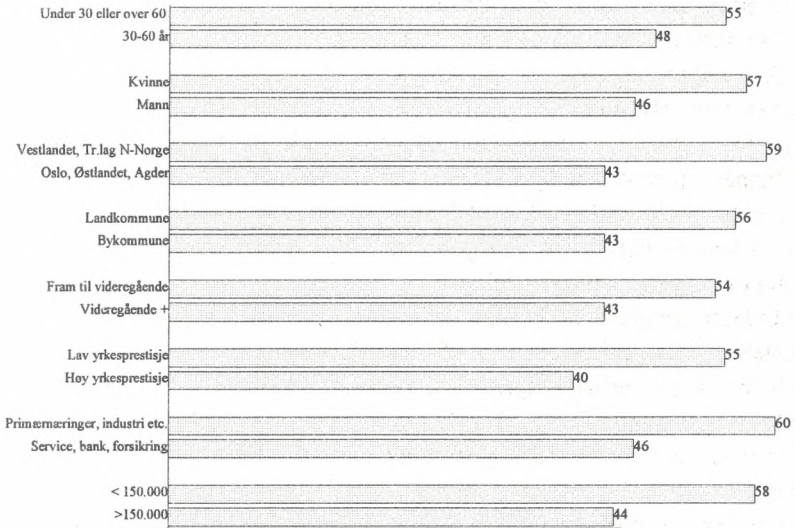
SV kom ikke til å spille den aktive rollen i EU-striden som flertallet av medlemmene forventet. SV valgte seg Høyre, ikke Arbeiderpartiet som hovedmotstander i EU-striden. SV utpekte ingen målgrupper for sitt påvirkningsarbeid. Tvilere og «nei»-sympatisører i og rundt Arbeiderpartiet hadde av flere grunner vært en naturlig målgruppe for SV.⁹ Partilederen erklærte at han ville gå av dersom det ble krevd at han skulle «være like mot EU som Senterpartiet». Mot slutten av EU-valgkampen kritiserte han offentlig Senterpartiet for deres ekstreme EU-standpunkt og snevre appell. Sannheten var at Senterpartiet aldri før har forsøkt å favne så vidt i sin argumentasjon, og at Senterpartiet forsøkte å vinne samfunnsgrupper for «nei»-siden som SV hadde bedre forutsetninger for å overbevise (f.eks østkantbefolkningen i Oslo).¹⁰

Det ble «nei» 28. november 1994. Allerede før mange nei-folk hadde kommet til hektene etter seiersfestlighetene, erklærte SVs leder «EU-pause». Tilnærmingen til Arbeiderpartiet skulle åpenbart gjenopptas. En utilsiktet konsekvens av utspillet var at SV meldte seg ut av det seirende «laget» i velgernes øyne. Ved neste korsvei, lokalvalget i 1995, fikk SV naturlig nok ingen uttelling for sitt EU-standpunkt. I ettertid kan det virke uforståelig at SV kunne tape oppslutning i en periode med EU-saken øverst på den politiske dagsordenen. Det hadde vært rimeligere å vente at SV ville øke sin oppslutning. EU-striden har en tendens til å svekke etablert partiloyalitet, slik at velgerne vandrer mer mellom partiene.¹¹ Storparten av SVs kjernevelgere og ikke minst grupper med mange potensielle SV-velgere (f.eks. kvinner, folk med lav inntekt og ungdom – se figuren nedenfor) sluttet opp om nei-siden. De ideologisk venstre-orienterte og de mest miljøbevisste sluttet opp om «nei»-siden. Og «nei»-velgerne var *ikke* – i motsetning til det enkelte på «ja»-siden hevdet – en samling rasister og nasjonalister.¹²

Det var riktignok flere forhold som gjorde det vanskeligere å vinne nei-folk med velvilje overfor Arbeiderpartiet for SV enn det var i 1972,¹³ men det var neppe hele forklaringen på SVs manglende suksess. Nøkkelpersoner i SV ønsket ikke å gjøre konflikten med Arbeiderpartiet større enn strengt tatt nødvendig. Nei til EUs og Senterpartiets krasse linje passet dem ikke. Derfor henfalt enkelte SVere til baksnakking av Senterpartiet. Argumentene var av det slaget en gjerne assosierer med helt andre miljøer, og som ikke egner seg i offentlig ordskifte. Kanskje trodde noen at dette ville gjøre dem stuerene i de rette kretsene, kanskje var den apolitiske hetsen et uttrykk for deres egen frustrasjon.

Prosent nei-stemmer i ulike grupper i 1994

(Data fra Folkeavstemningsprosjektet)

Status presens

Talsmenn for SV har ofte uttalt at det eneste språket Arbeiderpartiet forstår er makt. Kanskje enda oftere har SV kritisert Arbeiderpartiet for dets stadige høyredreining og borgerliggjøring. Så langt virker det ikke som implikasjonene av disse erkjennelsene har gått opp for de toneangivende kreftene i SV. Fra en stadig svakere maktposisjon søker en fortsatt tilnærming til et Arbeiderparti hvis politikk en mener blir stadig mer høyre-orientert og som åpenbart foretrekker helt andre samarbeidspartnere enn SV.¹⁴ Hvorfor klarer ikke SV å manøvrere seg ut av denne situasjonen?

Frykten for nye «venstristiske» avvik synes å gjøre det bokstavelig talt utenkelig for SV å velge en mer selvstendig linje vis-a-vis Arbeiderpartiet. Dermed undergraves hele SVs eksistensberettigelse: opposisjon mot den samfunnsutviklingen Arbeiderpartiet fremmer.¹⁵ Suksessvalget i 1989 forsterket prioriteringen av arbeidet med å skape en sterk medieprofil for SV. Prioriterer en noe opp, prioriterer en andre ting ned. En av de oppgavene som ble prioritert ned, var arbeidet med å styrke partiorganisasjonen. Dermed har partiets evne til å skape og forsterke bevegelser i opinionen blitt svekket. (Det er karakteristisk at ledende SVere i dag klager over at «bevegelsene er døde» i stedet for å spørre hvordan en kan bringe nytt liv til kvinnebevegelsen, miljøbevegelsen og fagbevegelsen.) Dermed kan ikke SV annet enn å forholde seg til den politiske dagsordenen andre setter i Stortinget og i massemediene.

La meg her innskyte at både SVs og andre partiers prioriteringer av sin mediaprofilering også kan oppfattes som en konflikt. Alle partier ønsker seg mer mediedekning. Samtidig skaper mediedekningen av de politiske partiene problemer for partidemokratiet. Partienes talsmenn uttaler seg stadig oftere om saker som ikke er drøftet i partiorganisasjonen (og binder dermed opp partiet), uenighet og debatt på partimøter undertrykkes av frykt for å «avsløre» strid, osv. Jo mer et parti «åpner seg» for mediene jo mindre plass blir det for reelt medlemsdemokrati. Dagens ledelse i SV har blitt kritisert (blant annet i partiavisen *Ny Tid*) for å sette hensynet til mediene framfor hensynet til partidemokratiet. Ledelsen har ikke svart på denne kritikken. Ledelsen kan mistenkes for å se problemene i partiorganisasjonen som en ønskelig bivirkning av mediesatsingen

«Moderniseringen» av SV økte også avstanden mellom medlemmer og partiledelsen.¹⁶ Organisasjonen utenfor stortingsgruppa og sentralstyret har gradvis forfalt, slik at landsstyret og landsmøtene mer og mer fungerer som sandpåstrøingsorgan.¹⁷ Det er ikke lenger fra partiorganisasjonen en henter sine visjoner og sine vurderinger. Snarere tvert om. Mye tyder på at partiledelsen oppfatter storparten av partimedlemmene som en klamp om foten i moderniseringsbestrebelsene.¹⁸

Partiets frenetiske strev etter å være partiet for framtida er i ferd med å bli SVs verste fiende. Det er ikke tillitvekkende at partiet vakler fra den ene «viktigste» saken i vår tid» til nye «den viktigste saken vår tid». Det er patetisk når partiet med påtatt ungdommelig entusiasme kaster seg på den kommersialiserte informasjonsteknologibølgen uten annet budskap enn at «dette er framtida». Det er tragisk når «fornyerne» i SV forkaster hele det samfunnssyn SF og seinere SV ble tuftet på, uten å kunne sett noen annen samfunnsanalyse i stedet. Det virker demoraliserende at SVs partikultur til forveksling har kommet til å likne Høyres, for ikke å si Fremskrittspartiets. Dømt etter mediesamfunnets standard – en standard SVs ledelse selv har lagt til grunn for sin «modernisering» – har SV mistet sin autentisitet.

Noter

- 1) SVs finanspolitiske talsmann på dette tidspunktet mente den rette strategien for SV var å legge seg så tett opp til Arbeiderpartiet at venstrefløyen i AP reagerte mot sitt eget parti fordi AP ikke støttet SVs mange fortreffelige forslag.
- 2) Mikael Gilljam og Henrik Oscarsson har i en artikkel: «Mapping the Nordic Party Space» (*Scandinavian Political Studies vol. 19, no.1*) vist at avstanden mellom de norske politiske partiene langs venstre/høyre-aksen er mindre enn i våre naboland. De forklarer dette med at SV ligger nærmere sentrum enn sine venstresosialistiske søsterpartier.
- 3) Se kapittel 1 i Henry Valen, Bernt Aardal og Gunnar Vogt: *Endring og kontinuitet. Stortingsvalget 1989*, SSB, Oslo 1990, for en detaljert beskrivelse av

- denne valgkampen. Deres analyse viser at SV hentet en betydelig andel av sine nye stemmer fra sin rival i miljøpolitikken, Venstre.
- 4) SVs medievalgkamp i 1989 er drøftet blant annet i Anders Todal Jenssen: *Verdivalg. Ny massepolitikk i Norge*, Ad Notam/Gyldendal, Oslo 1993, og Martin Eide: *Medievalkamp*, Tano, Oslo 1991.
  - 5) En framstilling av Arbeiderpartiets strategi vis-a-vis opinionen i miljøspørsmål finne i Anders Todal Jenssen: *Growing environmental consciousness in a Growth oriented society? The case of Norway*, Centre for Environment and Development, Trondheim, 1994. Se også Hanne Svarstad: «Den bærekraftige utviklingen: Retorikk og samfunnsanalyse», *Sosiologi i dag*, nr. 2 1991.
  - 6) Kristin Halvorsen ga i en oppsummering av lokalvalget 1995 i partiavisen *Ny Tid* uttrykk for en frustrasjon fordi SV ikke hadde funnet noen ny bølge å ri ved dette valget.
  - 7) Se bidraget av Nore og Ekeland i dette heftet av *Vardøger*.
  - 8) Dette går fram av flere analyser av Stortingsvalget i 1993. Se f.eks bidragene av Henry Valen og Tor Bjørklund/Ottar Hellevik i *Tidsskrift for samfunnsforskning* nr. 5/6, 1993. Se også Bernt Aardal og Henry Valen: *Konflikt og opinion*, NKS-forlaget, Oslo 1995.
  - 9) Mellom en fjerdedel og en tredjedel av Arbeiderpartiets velgere har SV om sitt andre alternativ. Mange av APs velgere deler også SVs standpunkter i enkeltsaker. SV skulle derfor ha bedre forutsetninger for å nå disse velgerne enn noe annet nei-part. En slik prioritering ville dessuten være i partiets egen interesse, siden det er i disse gruppene SV må hente storparten av sine nye velgere.
  - 10) Det går fram av Arve Hjelseths drøfting i *Partienes EU-strategi*, Arbeidsnotat nr. 6, Folkeavstemningsprosjektet. Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU, at Senterpartiet gjorde Nei til EUs paroler (Folkestyre, Solidaritet, Miljø) til sine egne i EU-striden. Partiet la ikke vekt på å forsvare primærnæringene i sin agitasjon. Hjelseth tolker SPs strategi som et forsøk på å vinne velgergrupper som tradisjonelt har støttet Arbeiderpartiet.
  - 11) Det framgår av analyser i kap. 9 i Anders Todal Jenssen og Henry Valen (red.): *Brussel midt imot*, Ad Notam, Oslo 1995, at dette også skjedde i forbindelse med folkeavstemningen i 1994. Partiloyaliteten i 1994 var like svak eller muligens svakere enn i 1972 og langt svakere enn «normalt».
  - 12) Disse og andre kjennetegn ved ja- og nei-velgerne er beskrevet i Todal Jenssen og Valen, *ibid*.
  - 13) Arbeiderpartiets ledelse inngikk en uformell «kontrakt» med opposisjonen i Sosialdemokrater mot EU (SME) som trolig økte lojaliteten til partiledelsen (Se Hege Skjeie, Lars Langengen og Libe Riber-Mohn: «Aldri mer 1972. Behandlingen av EU-saken i Arbeiderpartiet», *Tidsskrift for samfunnsforskning* nr. 1, 1995, for en nærmere drøfting av dette). Partiet unngikk også «å stille kabinettsspørsmål til folket», slik Bratteli gjorde i 1972. Et tredje forhold spilte trolig også inn. I 1972 kompromitterte partiet seg i manges øyne gjennom sitt nære samarbeid med Høyre på ja-siden. Det var uforståelig for mange at Høyre

og Arbeiderpartiet kunne stå sammen om de langsiktige målene for samfunnsutviklingen. I 1994 kom ikke det overraskende på noen.

- 14) Arne Finborud har i en «Side 2» kommentar i *Dagbladet*, 27. februar 1996, pekt på det selvmotsigende i at SVs leder tviholder på en tilnærming til Arbeiderpartiet mens resten av det politiske Norge diskuterer at Arbeiderpartiet har blitt mer høyreorientert enn mellompartiene i mange viktige saker.
- 15) Se intervjuet med Finn Gustavsen i dette heftet av *Vardøger* for en nærmere diskusjon.
- 16) Se Torstein Hjellums innlegg i dette heftet av *Vardøger*.
- 17) Jfr. Hans Ebbings bidrag i dette heftet av *Vardøger*.
- 18) Jfr. Arne Overreins artikkel i dette heftet av *Vardøger*.

Capital & Class

Journal of the Conference of Socialist Economists

Issue No.57 – OUT NOW

- Prodromos I. Panayiotopoulos: *Cyprus – The Developmental State in Crisis*
- Donald G. Richards: *The Mercosur and the Argentine Labour Movement*
- G. Carchedi & W. de Haan: *From Production Prices to Reproduction Prices*
- Massimo De Angelis: *Beyond the Technological and Social Paradigms – A Political Reading of Abstract Labour as the Substance of Value*
- John Holloway: *Capital Moves*
- Dan Finn: *The Job Seeker's Allowance – Workfare and the Stricter Benefit Regime*
- Book Reviews

£6 from CSE, 25 Horsell Road, London N5 1XL Tel/Fax: 0171 607 9615

Visa, Access/Mastercard accepted.